

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

**Збірник
наукових
праць**

ТА МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

№8 2003

**Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(Харківський художньо-промисловий інститут)**

**фізичне виховання і спорт
біологічні та педагогічні науки**

**Зареєстровано постановою президії ВАК України від
09.06.1999р. №1-05/7, 11.10.2000р. №2-03/8, 11.04.2001р. №5-05/4.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
(ХАРКІВСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВИЙ ІНСТИТУТ)

Видається з січня 1998 року

№8

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ХАРКІВ 2003

Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. - Харків: ХДАДМ (ХХП), 2003. - №8. - 100 с.

(Укр., рос., англ. мов.)

У збірку вміщено статті, що висвітлюють нові технології фізичного виховання молоді і підготовки спортсменів.

Збірник розрахований на вчителів і викладачів фізичного виховання, тренерів, спортсменів, докторантів, аспірантів.

Видається за рішенням Вченої ради Харківської державної академії дизайну і мистецтв (Харківського художньо-промислового інституту) [протокол № 7 від 28.04.2003 р.].

Збірка затверджена ВАК України і входить до переліку наукових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт:

«Фізичне виховання і спорт» - постанова ВАК України від 09.06.1999р. №1-05/7. - Бюл. ВАК України, 1999. - №4. - С. 59;

«Педагогічні науки» - додаток до постанови президії ВАК України від 11.04.2001р. №5-05/4. - Бюл. ВАК України, 2001. - №3. - С. 6;

«Біологічні науки» - постанова президії ВАК України від 11.10.2000р. №2-03/8. - Бюл. ВАК України, 2000. - №6. - С. 7.

Редакційна колегія:

1. Балабанова Л.М.	доктор психологічних наук, професор;
2. Бізін В.П.	доктор педагогічних наук, професор;
3. Бобін В.В.	доктор медичних наук, професор;
4. Богуславський В.М.	доктор філософських наук, професор;
5. Бойченко С.Д.	доктор педагогічних наук, професор;
6. Бочарова С.П.	доктор психологічних наук, професор;
7. Бурова О.К.	доктор філософських наук, професор;
8. Вороніна Л.М.	доктор біологічних наук, професор;
9. Давиденко Д.М.	доктор біологічних наук, професор;
10. Дмитрієв С.В.	доктор педагогічних наук, професор;
11. Друзь В.А.	доктор біологічних наук, професор;
12. Єрмаков С.С. (гол.ред.)	доктор педагогічних наук, професор;
13. Камаєв О.І.	доктор педагогічних наук, професор;
14. Коваленко А.Б.	доктор психологічних наук, професор;
15. Лапутін А.М.	доктор біологічних наук, професор;
16. Ложкін Г.В.	доктор психологічних наук, професор;
17. Солодухова О.Г.	доктор психологічних наук, професор;
18. Ткачук В.Г.	доктор біологічних наук, професор.

Видання зареєстровано у Державному комітеті інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України. Свідцтво: серія КВ №7111 від 25.03.2003р.

©С.С. Єрмаков, 2003;
©Харківська державна академія
дизайну і мистецтв. 2003

Центр "Педагогический поиск", 2000.– 144 с.

2. Л.Н. Толстой в портретах, иллюстрациях, документах: Пособие для учителей средней школы.– М.: Государственное учебно-педагогическое изд-во Министерства просвещения РСФСР, 1956.– 318 с.
3. Альтшуллер Г.С., Верткин И.М. Как стать еретиком. Жизненная стратегия творческой личности// Как стать еретиком. Сост. А.Б. Селюцкий.– Петрозаводск: Карелия, 1991.– 184 с.– С. 11.
4. Новий тлумачний словник української мови. В 4 тт. – Київ: Аконіт, 1999.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
6. Грицанов А.А., Абушенко В.Л. Метод// Новейший философский словарь/ Под ред. А.А. Грицанова: Изд-е 2-е, перераб. и доп.– Минск: Иттерпрессервис: Книжный Дом, 2001.– 1280 с.– (Мир энциклопедий).– С. 628.
7. Копнин П.В. Диалектика, логика, наука.– М., 1973.
8. Андреев В.И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности: метод пособие.– М.: высшая школа, 1981.– 240 с.
9. Левина М.М. О сущности методов обучения.– Сов. педагогика, 1970.– № 3.
10. Лернер И.Я. Проблема методов обучения и пути ее исследования/ Вопросы методов педагогических исследований.– М., 1973.

Надійшла до редакції 24.06.2003р.

МЕТОДИ ПЕРСПЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Прокопенко А.І.

Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

Анотація. Зроблено аналіз педагогічної системи в умовах перспективного управління. Визначено поняття методу перспективного управління. Розглянуто педагогічні умови підвищення ефективності перспективного управління в педагогічній системі вищого закладу освіти.

Ключові слова: метод, перспективне управління, педагогічна система, організація, контроль.

Аннотация. Прокопенко А.И. Методы перспективного управления в педагогической системе высшего учебного заведения. Выполнен анализ педагогической системы в условиях перспективного управления. Определено понятие метода перспективного управления. Рассмотрены педагогические условия повышения эффективности перспективного управления в педагогической системе высшего учебного заведения.

Ключевые слова: метод, перспективное управление, педагогическая система, организация, контроль.

Annotation. Prokopenko A.I. The methods of perspective management in pedagogical system of higher educational establishment. The analysis of pedagogical system in the conditions of perspective management is made. The conception of the method of perspective management is determined. The pedagogical conditions of the raise of effectiveness system of higher educational establishment are considered.

Key words: a method, perspective management, pedagogical system, organizing, a control.

Постановка проблеми. У педагогіці як науці про педагогічні системи важливе значення приділяється методам як способам організації теоретичного та практичного освоєння оточуючого світу, зумовленим закономірностями того об'єкта, який вивчається. Більшістю дослідників (В.П. Беспалько, В.С. Безрукова, Т.О. Дмитренко, В.В. Костіна, Л.В. Річкова, Н.Ф. Талізін, В.О. Якунін, К.В. Яресько та інші) педагогічна система розглядається як система управління: зовнішнього-соціального і внутрішнього-педагогічного. Обидва види управління в педагогічній системі вищого закладу освіти мають ознаку перспективності. Метод перспективного управління – це сукупність способів впливу суб'єкта управлінської діяльності (викладач) на об'єкт (навчальна діяльність студента) для досягнення перспективних цілей, тобто тих, які розраховані на перспективу, на майбутнє.

Матеріал, представлений у статті, пов'язаний з науково-дослідницькою тематикою кафедри соціальної педагогіки ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. На нашу думку, проблема підвищення ефективності перспективного управління в педагогічній системі вищого закладу освіти не є повністю вирішеною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність управління багато в чому визначається наявністю організаційного порядку як системи відносно стабільних, довготривалих ієрархічних зв'язків, стандартів, норм, що регулюють взаємозв'язки (вертикальні, горизонтальні). Організаційний порядок, на думку Є.М. Бабосова, втілюється у формальну організацію, яка забезпечує стабільність і сталість усіх процесів, тобто результативність управління ними [1, с. 50]. На етапі усвідомлення необхідності, можливості, технології засвоєння нового матеріалу широко використовується комплекс методів, що входять до складу компетентнісного підходу. Цей підхід, на думку В.І. Лозової, “передбачає аксіологічну, мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відбивають прирощення не лише знань, умінь, навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення” [2, с. 13].

У теорії менеджменту частіше всього використовується концепція мотивації діяльності, розроблена американським психологом і соціологом Абрахамом Маслоу. Згідно з нею, існує п'ять основних груп потреб: фізіологічні, захищеності, приналежності, самоповаги, самоактуалізації [3, с. 370-396]. Перші дві потреби розглядаються як первинні, інші – вторинні (мають більш високий ранг). Ієрархічна система потреб А. Маслоу спрямована на формування мотивації в процесі організації діяльності людини через застосування адміністративних, економічних і психолого-педагогічних методів управління, що сприяють соціальному й духовному розвитку людини, в тому числі – її творчих здібностей. Дослідження А. Маслоу були

продовжені К. Алдерфером (теорія СВР), Ф. Герцбергом (двофакторна теорія), Д. Макклеландом (теорія здобутих потреб), С. Адамсом (теорія справедливості), В. Врумом (теорія очікувань) та іншими вченими [4, с. 500-529].

Перспективне педагогічне управління навчальною діяльністю студентів ґрунтується на концепції поступового переходу від прямого управління, через співуправління до самоуправління (К.В. Яресько; [5]). Засобами перспективного педагогічного управління є евристичні приписи, випереджаючі завдання тощо (В.І. Андрєєв, І.М. Трубавіна та інші вчені; [6, 7]). Актуальною проблемою педагогіки вищої школи на сучасному етапі її розвитку є проектування засобів перспективного педагогічного управління навчальною діяльністю студентів, а також їх класифікація.

Метою статті є обґрунтування педагогічних умов забезпечення ефективності методу перспективного управління (групи методів) у педагогічній системі вищого закладу освіти.

Результати роботи. Для досягнення ефективності перспективного управління важливо використовувати комплекс методів, які об'єднуються в системний підхід.

Об'єкт управління – навчальна діяльність студента або групи студентів, потоку є складним, тому лише використання системного підходу дозволяє правильно зрозуміти його сутність. Об'єкт управління не є простою сумою компонентів, а цілісністю, що характеризується емерджентними якостями, в тому числі – інтегративністю. Однією з основних задач управлінської діяльності є визначення цілі, вироблення стратегії як підґрунтя перспективного управління, формування концепції діяльності та розвитку окремої особистості, групи тощо.

Другою сутнісною задачею управління є формування індивідуальної культури особистості й корпоративної культури групи стосовно виконання перспективної цілі. Для суб'єкта управління важливим є використання свого впливу щодо організації активної, усвідомленої, кваліфікованої діяльності з досягнення мети, тобто необхідним є формування відповідної мотивації.

Реалізація перспективних управлінських рішень пов'язана з розробкою технології та методики внесення змін у систему управління (застосування нетрадиційних методів і прийомів), а також здійснення діагностики перспективного управління. З приводу цього, Є.М. Бабосов пише, що необхідно визначити точки найбільшої і найменшої управляємості, а також можливої відсутності управляємості [1, с. 50]. Дійсно, використання перспективного управління вимагає від викладача знань про кожну особистість, групу в цілому, про їхню зацікавленість поставленими задачами, вмін-

ня їх вирішувати.

Кожна перспективна задача має бути прорахована на її реалізуємість. Це зробить можливим здійснити контроль і оцінювання досягнутих результатів. Перераховані перспективні задачі управління вимагають виконання управлінською підсистемою таких функцій: цілепокладання (визначення перспективних цілей); інформаційно-аналітичної (сприймання інформації, аналіз, вироблення висновків, передача інформації, застосування в процесі діяльності тощо); прогнозування і планування досягнення перспективних цілей; мотиваційно-стимулююча (створення умов досягнення перспективних цілей: наявність необхідної літератури, своєчасні консультації, допомога тощо); організація діяльності з виконання плану, для чого слід забезпечити цілісність організації, якісну й кількісну специфіку, динамічну сталість; здійснення процесу контролю та оцінювання результатів та інші.

Велика кількість функцій робить дуже складною задачу вибору оптимального співвідношення між ними. Дану задачу можливо вирішувати так, щоб одна або дві непротивічливі одна одній функції були піддані оптимізації, а інші – враховані як обмеження, що постійно входять до складу плану і тому автоматично вирішуються. Є.М. Бабосов пише з приводу оптимізації управлінських функцій: "... керівник будь-якої організації (завод, вищий навчальний заклад, банк, торгова фірма тощо) зацікавлений у тому, щоб якомога більший обсяг управлінських рішень (розпорядження, завдання, вказівки тощо) перевести з форми разового впливу у форму оптимально діючої системи відповідно до цілей, що стоять перед даною організацією)" [1, с. 61]. Сукупність функцій й підсистеми управління створює "поле управління", в якому системоутворюючим компонентом є перспективні цілі, головною функцією (оптимальною) є планування, інші – є обмеженнями. Управління є способом вирішення ситуації, що склалася на даний момент. Суб'єкт управління на основі системного аналізу визначає сукупність умов, факторів, що привели до виникнення ситуації, а також обґрунтовує стратегію та перспективні способи її вирішення.

Комплексний підхід в управлінні означає підвищення наукового рівня приймаємих перспективних рішень через використання досягнень інших наук: кібернетики, соціології, психології та інших. Системний і комплексний підходи використовуються для створення моделі об'єкта управління – навчальної діяльності студентів. Модель відображає структуру об'єкта, функції, характеристики, важливі з точки зору управління. Моделювання здійснюється поетапно. На першому етапі має місце процес пошуку аналога вивчаємого об'єкта – аналогізування; на другому – розробляється модель, на третьому – конструкт, готовий для його використання в конкретних умовах. При застосуванні моделі уточнюється мета, здійсню-

ється аналіз моделі (теоретичний, емпіричний), проводиться експериментальне дослідження об'єкта управління на базі його моделі, визначається вірогідність отриманих результатів; якщо потрібно, коректується модель і, відповідно, отримані результати.

Навчальна діяльність як об'єкт управління має такі функціональні підсистеми: орієнтування, пізнання, перетворення, спілкування. Методи управління функціональними підсистемами включають:

- на етапі орієнтування – усвідомлення необхідності, можливості, технології вивчення нового матеріалу;

- на етапі пізнання і перетворення – формулювання проблеми, засвоєння інформаційного блоку першого рівня (системи понять), інформаційного блоку другого рівня (моделі об'єкта), інформаційного блоку третього рівня (аналізу результатів експерименту з моделлю – характеристик об'єкта).

Методи виконання функцій управління на кожному етапі навчальної діяльності полягають у реалізації способів збирання й обробки інформації, планування, організації, контролю і корекції результатів. Так, на етапі орієнтування необхідно мати справу з великим обсягом інформації. На цьому етапі головним є протиріччя між великим обсягом інформації та можливістю її сприйняття, засвоєння, застосування тощо. Необхідність вирішення даного протиріччя привела у ХХ ст. до інформатизації суспільства, в тому числі – освіти. Термін “інформатизація” походить від латинського *information* – роз'яснення, викладання. Інформатизація – це сукупність процесів, що мають місце у всіх сферах і підсистемах суспільства і пов'язаних з якісно новим рівнем та відповідними формами виробництва, переробки, розповсюдження й застосування інформації. Інформатизація викликана потребою використання великих обсягів інформації у зв'язку зі зростанням масштабів виробництва, інтенсифікацією та інтелектуалізацією праці, ускладненням об'єктів управління. Технічною основою інформатизації різних сфер життя суспільства є розвиток комп'ютерної техніки. “Інформаційний вибух” викликав зміни в технічній та гуманітарній сферах. В інформаційному суспільстві, яке прийшло на зміну індустріальному, інформація стає основним продуктом і однією з головних цінностей.

У системі освіти все більше уваги приділяється процесам орієнтації, коли індивід засвоює соціальну інформацію як сукупність знань, відомостей, даних, що використовуються для регулювання соціальної взаємодії (людина – природа – суспільство), а також педагогічної (людина – людина). Важливим джерелом соціальної інформації є наука як система знань, що виникає на стику різних галузей і форм знання. У процесі усвідомлення необхідності засвоєння матеріалу слід розкривати різноманітні зв'я-

зки вивчаємого матеріалу з попередніми дисциплінами, а також наступними. Студент має впевнитися у значенні дисципліни для формування спеціаліста. На етапі усвідомлення необхідності, можливості, технології засвоєння нового матеріалу широко використовується комплекс методів, що входять до складу компетентнісного підходу. Цей підхід, на думку В.І. Лозової, “передбачає аксіологічну, мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відбивають прирощення не лише знань, умінь, навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення” [2, с. 13]. Так, на етапі усвідомлення необхідності засвоєння матеріалу дисципліни, знання для студента перетворюються в особистісно значимі, знання-цінності і, як результат, виникає стійка мотивація до вивчення дисципліни. На етапі усвідомлення можливості засвоєння продовжується процес формування мотивації; студент впевнюється, що когнітивні процеси мають необхідну базу у вигляді тих знань та вмінь, що були отримані раніше. Важливим є етап усвідомлення технології навчання. Традиційна технологія, що ґрунтується на процесах повідомлення нових знань, їх закріплення, використання для набуття вмінь і навичок, зараз поступається технологіям, які передбачають активну взаємодію викладача і студентів, формування пізнавальної активності, самостійності особистості, що веде до саморегуляції, самоосвіти, самовиховання [2, с. 15]. Серед них – технологія проблемного навчання, яка передбачає створення проблемних ситуацій (викладачем, спільно зі студентами, студентами), розв’язання проблем, що відбивають протиріччя між знаннями, вміннями, досвідом особистості й вимогами, що висуваються в процесі навчання. Результатом застосування проблемного методу є набуття студентами вмінь приймати рішення, оцінювати його наслідки, критично мислити в нестандартній ситуації. У даному випадку актуальною стає питання адекватності отриманої в результаті навчання інформації, тобто її повноти, обґрунтованості, вірогідності, актуальності.

Здійснення прогнозування і планування дозволяє викладачеві вибрати метод навчання, адекватний аудиторії студентів. У процесі прогнозування і планування застосовуються методи екстраполяції, регресивного аналізу, побудови сценаріїв, мозкової атаки, синектики, експертного оцінювання, факторного аналізу та інших. При використанні методу експертного оцінювання в якості експертів можуть бути викладачі, які працювали з даною групою студентів раніше. Цей метод ґрунтується на досягненні згоди групою експертів (5-7 чоловік), які запрошуються для визначення найбільш ймовірних подій розвитку управляємої системи (в даний момент, у найближчому майбутньому, у більш віддаленому майбутньому). Як правило, експерти, які є спеціалістами в різних, але взаємопов’язаних

галузях діяльності, заповнюють своїми відповідями підготовлений раніше опитувальник з рішення проблеми (способи, результати тощо). Далі експерти знайомляться з відповідями колег і коректують у зв'язку з цим свої відповіді. Процедура може бути повтореною 3-4 рази, аж поки всі експерти не досягнуть згоди. Експертне оцінювання може мати різні форми: індивідуальне опитування за допомогою анкети, відкрита групова дискусія тощо.

Якщо управляємим об'єктом є група студентів, то експерти можуть вирішити питання стосовно використання групи в якості експериментальної при запровадженні нових технологій у навчально-виховний процес. Слід пам'ятати, що в деяких випадках між експертами можуть бути розбіжності в думках стосовно групи студентів; це вносить погрішності в емпіричні дані. Такий спосіб не завжди дає точний результат, тому що він залежить від досвіду експертів, їхніх професійних інтересів.

Для вирішення можливості здійснення перспективного управління застосовується різновид методу експертного оцінювання – мозкова атака. Найбільш розповсюдженим є визначення мозкової атаки (мозкового штурму) як колективної роботи експертів, спрямованої на пошук оптимального варіанту управлінської дії. Об'єктом мозкової атаки може бути складна проблема, наприклад, застосування інновації у групі студентів, у вибраному потоці. У процесі висловлювання експертами своїх пропозицій з рішення проблеми не дозволяється їх критика, що забезпечує висунення різних, у тому числі – парадоксальних ідей. При обміні думками необхідно обговорити шляхи вирішення проблеми, досягти згоди з приводу позитивних і негативних боків рішення і, нарешті, знайти колективне рішення, узгоджене всіма експертами. Мозкова атака може продовжуватися у напрямках перенесення отриманого рішення на реальний об'єкт (обговорення сценарію дії), а також розгляду можливих варіантів рішення управлінської проблеми.

Організація процесів пізнання, перетворення вивчаємих об'єктів і спілкування між викладачами та студентами, студентами між собою ґрунтується на методах, що здійснюють зовнішнє (соціальне) та внутрішнє (педагогічне управління). Дані методи враховують потреби, інтереси, мотивацію студентів до навчальної діяльності.

Методи прийняття управлінських рішень можливо визначити як послідовність етапів і процедур, застосування яких приводить до розв'язання проблеми, що виникає у спільній діяльності суб'єкта й об'єкта управління. На етапі формування проблеми провідну роль грають методи збирання, систематизації, зберігання інформації про об'єкт вивчення. При розгляданні складного об'єкта гуманітарної сфери застосовується аспект-

ний аналіз, що дозволяє розглянути об'єкт з різних боків, зафіксувати головні фактори, що відносяться до тієї чи іншої сторони, обґрунтувати необхідні поняття. Це дозволяє створити модель об'єкта, ґрунтуючись на стороні його розглядання, факти, що відносяться до певної сторони, а також основні поняття.

Факторний аналіз базується на припущенні про те, що характеристику об'єкта, яка піддається спостереженню, можна розглянути як функцію параметрів (неспостережуваних) з урахуванням коефіцієнтів ваги зв'язку. Факторний аналіз дозволяє представити модель об'єкта на основі виявленої структури зв'язків між характеристиками об'єкта та його параметрами. Впливаючи на параметри у процесі експерименту з моделлю, можливо змінювати характеристики об'єкта вивчення.

Вибір рішення проблеми, пов'язаної з вивченням об'єкта, ґрунтується на застосуванні методів оптимізації. Об'єкти технічної сфери можливо описати за допомогою математичних моделей, вибрати основну характеристику, що може приймати максимальне чи мінімальне значення у процесі функціонування об'єкта (витрати, продуктивність праці тощо). Об'єкти гуманітарної сфери описуються багатьма рівнозначними характеристиками, і частіше всього вибір оптимального рішення зустрічає певні утруднення. Тоді мова може йти про раціональне рішення.

Етап організації виконання рішення включає систему дій, які обумовлено планом. Тут необхідно застосовувати як методи прямого управління, так і перспективного, що сприяє формуванню активності та самостійності студентів.

Висновки.

1. Педагогічна система вищого закладу освіти розглядається як система управління – соціального і педагогічного, - що має ознаку перспективності.

2. Метод перспективного управління визначається як сукупність способів впливу суб'єкта управлінської діяльності на об'єкт управління з метою досягнення перспективних цілей.

3. Системний підхід до об'єкта управління дозволяє визначити педагогічні умови забезпечення ефективності методів перспективного управління, а саме виробити: перспективні цілі, виробити стратегію управління, сформувати культуру особистості та корпоративну культуру групи з його здійснення.

4. Кожна перспективна мета розподіляється на відповідні задачі, виконання яких ґрунтується на здійсненні таких основних функцій: інформаційно-аналітичної, прогнозування й планування, мотиваційно-стимулюючої, організації діяльності, контролю, корекції.

5. Навчальна діяльність студента як об'єкт перспективного управління включає такі функціональні підсистеми: орієнтування, пізнання, перетворення, спілкування.

6. На етапі орієнтування (усвідомлення необхідності, можливості, технології засвоєння нового матеріалу) широко використовується комплекс методів, які входять до складу компетентнісного підходу.

7. Етап орієнтування може закінчуватися застосуванням методу експертного оцінювання або мозкового штурму, які дозволяють визначити готовність групи студентів до засвоєння нового матеріалу на тому чи іншому рівні, із використанням нетрадиційних форм та методів діяльності.

8. Перспективне педагогічне управління навчальною діяльністю студентів ґрунтується на поступовому переході від прямого управління (наказ, розпорядження) до співуправління (викладача і студента, студентів між собою) та самоуправління.

9. Актуальною проблемою педагогіки вищої школи є проектування засобів перспективного педагогічного управління на етапах формулювання проблеми, прийняття управлінських рішень, організації їх виконання, контролю і корекції.

10. Подальший напрям педагогічних досліджень з проблеми перспективного управління процесом навчання полягає в обґрунтуванні ролі та значення комунікації для підвищення ефективності педагогічного процесу вищого закладу освіти.

Література

1. Бабосов Е.М. Социология управления: Учеб. пособие для студентов вузов. – Минск: Тетра Системс, 2000. – 288 с.
2. Лозова В.І. Стратегічні питання сучасної дидактики / Шлях освіти, № 106, 27.05.03. – С. 11-16.
3. Abraham F. Maslow. A Theory of Human Motivation / Psychological Review 50, 1943. – С. 370-396
4. Дафт Р.Л. Менеджмент. – СПб.: Питер, 2000. – 832 с.: ил. – (Серия "Теория и практика менеджмента").
5. Яресько К.В. Евристичні засоби управління розв'язанням дослідницьких завдань в умовах інформатизації освіти // Проблеми сучасного мистецтва і культури: Збірник наукових праць. Теоретико-методологічні проблеми організації педагогічного процесу. – Харків, 1999. – С. 74-78.
6. Андреев В.И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности: Методическое пособие. – М.: Высшая школа, 1981. – 240 с.
7. Трубавіна І.М. Використання випереджаючих пізнавальних завдань з метою організації самостійної роботи молодших школярів у процесі навчання // Методичні матеріали для вчителів початкових класів та студентів педагогічних закладів. – Харків: ХДПУ, 1994. – 52 с.

Надійшла до редакції 25.06.2003р.

Коган О. В., Беспалько В. В. Профілактика адитивної поведінки та право порушень у дітей та підлітків з видами інтелекту засобами фізичної культури	3
Беднарський О. І. Перспективи людини на сучасному етапі розвитку цивілізації (демографічний аспект)	8
Гуменна О.А., Єжова С.О. Стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку гімназії №1 м. Сум	13
Фадєєва Т. О. Розвиток моторно-рухової координації у графічній підготовці дітей дошкільного віку	21
Яресько К.В. Виховання творчих якостей особистості студента в педагогічному процесі вищого закладу освіти	28
Прокопенко А.І. Методи перспективного управління в педагогічній системі вищого закладу освіти	36
Шовкун М.П. Складові комунікативної культури студентів	45
Мороз Л.В., Калипніченко І.О., Єжова О.О. Розповсюдженість дефектів поведінки серед дітей шкільного віку м. Сум	50
Дрозд В.О. З досвіду використання модульно-рейтингової системи оцінювання знань студентів при викладанні дисципліни "Гімнастика з методикою викладання"	56
Васильчук А.Г. Передумови розвитку програмованого навчання фізичного виховання (на прикладі уроку з футболу)	62
Галайдюк М.А., Краснобаєва Т.М. Вплив засобів фізичної культури на психоемоційний стан студентів, що проживають в радіоактивній зоні	73
Крупський В.П. Динаміка змагальної швидкості лижників-ветеранів в основних циклічних вправах у річному циклі підготовки	77
Терещук С.И., Бисмарк Е.В. Применение лечебной физкультуры при патологии желчно-выделительной системы	82
Вимоги до статей	95
Витяг з Постанови ВАК України від 15.01.2003 N 7-05/1 "Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України"	95
До уваги науковців	96
Конференції Росії	97

Наукове видання

Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного
виховання і спорту

Збірник наукових праць

Видання зареєстровано у Державному комітеті інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України.
Свідоцтво: серія КВ №7111 від 25.03.2003р.

Свідоцтво про внесення до держ. реєстру суб'єкта видав. справи
ДК №860 від 20.03.2002р.

Оригінал-макет підготовлено в редакційно-видавничому відділі ХДАДМ
Коректор Коршикова О.
Комп'ютерна верстка Коршикова О., Єрмакова Т.
Підп. до друку 30.06.2003. Формат 60х80 1/16. Папір: друк. Друк: ризограф.
Ум. друк. арк. 6.25. Тираж 100 прим.
ХДАДМ, Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
Україна, 61002, Харків-2, вул. Червонопрапорна, 8.
Надруковано з оригінал-макету в типографії Фонду
61002, Харків-2, вул. Червонопрапорна, 8.